TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI

YRB
YER RESURSLARINI BOSHQARISH FAKULTETI

FAN: YER TUZISHNI LOYIHALASH

MAVZU
14

MAVZU: ЕР ТУРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ БЎЙИЧА ИШЧИ ЛОЙИҲАЛАР .

Khafizova Zulfiya Kholmuratovna

Yerdan foydalanish kafedrasi katta oqituvchisi

Маърузани ўтиш технологияси модели

Вақт 2 соат	Талабалар сони 96
Ўқув машғулоти шакли	Кўргазмали маъруза
режаси	**1.Тайёргарлик ишлари.** **2. Смета-молия ҳисоб-китобл**
Ўқув машғулот мақсади	Хўжаликда ички ер тузиш" тўғрисида умумий тасаввурни шакллантириш
Педагогик вазиятлар **1.Тайёргарлик ишлари.** **2. Смета-молия ҳисоб-китобларни** **тушунтириб берадилар**	**1.Тайёргарлик ишлари.** **2. Смета-молия ҳисоб-китоблни тушунтиришга эга бўладилар**
Таълим усуллари	маъруза, ақлий ҳужум, мунозара
Таълимни шакллантириш шакли	Оммавий, жамоавий
Таълим воситалари	маъруза матни, компьютер (проектор) слайдлар
Таълим бериш шароити	Техник воситалар билан жиҳозланган хона
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки сўров: тезкор сўров

маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1 босқич Ўқув машғулотига кириш 20 дақиқа	Мавзу номи, мақсади, кутилаётган натижаларни, фойдаланиш мажбуриятлари етказилади. Машғулот кўргазмали маъруза шаклида олиб борилиши маълум қилинади. Мавзу бўйича асосий тушунчаларни, мустақил ишлаш учун адабиётлар рўйхатини айтади. Ақлий ҳужум усули бўйича ушбу мавзу бўйича маълум бўлган тушунчаларни айтишни таклиф этади (1 илова)	Тинглайдилар ва ёзиб оладилар
2 босқич Асосий қисм 50 дақиқа	2.1. Маъруза слайдлар Power Point тартибида намойиш этилади, ҳар бир слайд шарҳланади (2 илова). Жалб қилувчи саволлар берилади. 2.2. Мавзу режаларига хулосалар қилинади. Керакли маълумотларни дафтарда қайд этишлари эслатилади. 2.3. Тезкор сўров ўтказилади. (3 илова)	Тинглайдилар, даф-тарга ёзиб оладилар, саволлар берадилар Асосий тушунчаларни муҳокама қиладилар Талабалар жавоб берадилар
3 босқич Якуний босқич 10 дақиқа	3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилади. Мавзунинг касбий фаолиятидаги аҳамияти ва ўрнига талабалар эътиборини қаратади. 3.2. Мустақил иш учун топшириқ берилади.	Тинглайдилар Топшириқни ёзиб оладилар

14-маъруза

Мавзу: **ЕР ТУРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ БЎЙИЧА ИШЧИ ЛОЙИҲАЛАР .**

РЕЖА:

- 1.Тайёргарлик ишлари.
- 2. Смета-молия ҳисоб-китоблари.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 19 августдаги 689-сон қарорига

Агроўрмон мелиорация тадбирларининг ишчи лойиҳасида ўрмон дарахтлари тизимини яратиш, далаларнинг ҳимояланганлигини ошириш, ўрмон дарахтларини экиш ва уларни парваришлашнинг оқилона технологияси масалалари кўриб чиқилади. Тадбирлар таркибига мавжуд дарахтларни тузатиш ва яхшилаш, янгиларини яратиш бўйича ишлар киритилади.

давоми

- Тайёргарлик ишлари асосида агроўрмон мелиорация тадбирларининг турлари ва ҳажми ҳамда ишчи лойиҳасини ишлаш учун топшириқда акс эттириладиган бошқа кўрсаткичлар аниқланади. **Қишлоқ хўжалик корхонасида агроўрмон мелиорация тадбирларининг ишчи лойиҳасини ишлаш учун топшириқ**

давоми

- Хўжалик майдони-ҳаммаси:
- Шу жумладан:
- ҳайдалма ерлар
- яйловлар ва пичанзорлар

давоми

- Лойиҳаланган иҳота дарахтлари майдони - ҳаммаси
- Шу жумладан:
- дала ҳимоя
- сувларни тартибга солувчи
- йўллар ёкасидаги
- жарликлар ёнидаги
- сув хавзалари қирғоқлари бўйлаб
- кольматация қилувчи (мустаҳкамловчи)
- кольматация қилувчи (тупроқларни тайёрламасдан)

Ҳайдалма ерларнинг дарахтлар билан ҳимояланиши:

лойиҳа ўзлаштирилганига қадар

лойиҳа ўзлаштирилганидан кейин

Хўжалик ҳудудининг ҳимоя дарахтлари билан қопланиши:

лойиҳани тузиш даврида

лойиҳа ўзлаштирилганидан сўнг

Кўчатларга бўлган талаб-ҳаммаси

Шу жумладан:

кўчатлар

илдизли қаламчалар

1 га яратишнинг тахминий қиймати*:

иҳота дарахтлари полосалари

сувларни тартибга солувчи полосалар

йўллар ёқасидаги полосалар

жарликлар бўйидаги полосалар

сув ҳавзалари қирғоқларидаги дарахтлар

кольматацияловчи дарахтлар (чуқурлар қазиш билан)

кольматацияловчи дарахтлар (чуқурлар қазимасдан)

Ишлар қуйидагилар ҳисобига молияланади:
қишлоқ хўжалик органлари орқали давлат бюджети
ўрмон хўжалиги органлари орқали давлат бюджети
Жами молиялаш

Ишларни бажарувчи

Ишчи лойиҳани ишлаш учун олдин тузилган хўжаликдаги ички ер тузиш лойиҳаси асос ҳисобланади. Шунга мос тарзда, унинг чизма қисми хўжаликда ички ер тузиш лойиҳасининг аниқланган чизмаси (лойиҳа плани) ҳисобланади, унда хўжалик ҳудудидаги ҳар бир турдаги дарахтларнинг жойлашган ўрни аниқ кўрсатилган.

Чизмада шамоллар йўналишлари, хўжаликда ички ер тузиш элементларининг шартли белгилари ва ш.ў. к

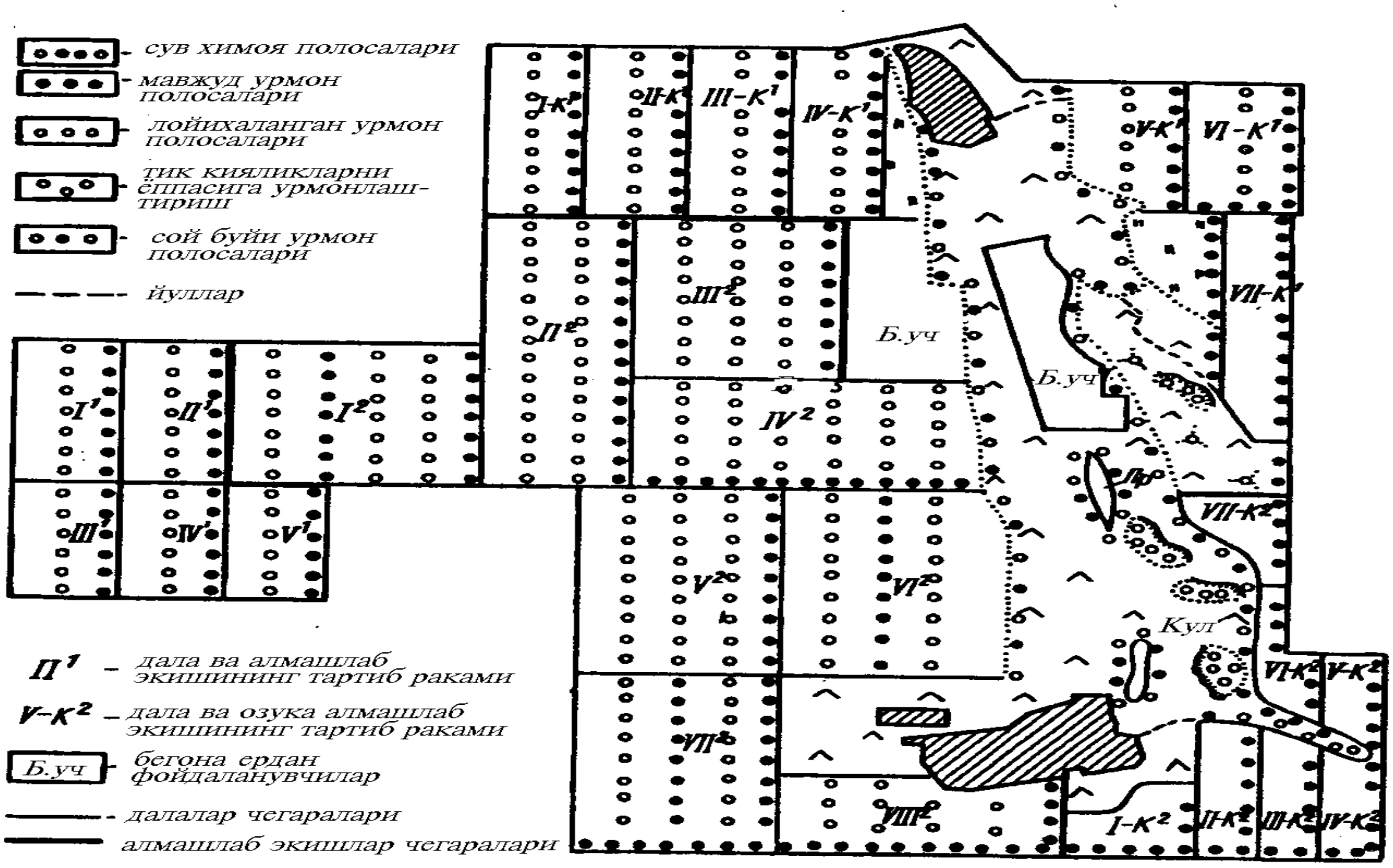

Бу вазиятда ишларни бажариш технологияси тупроқларга ишлов бериш, дарахтларни ўтказиш ва кўчатларни парваришлаш усулларини ўз ичига олади. Ишларнинг тўла рўйхати ва уларнинг такрорланиши, смета ҳисобларида жойлашиши, агрегатлар таркиби, ҳар бир турдаги дарахтларни яратиш агротехникаси, дарахтларнинг асосий турлари ва 1 га ҳисобига кўчатларга бўлган талаб, одатда, технологик чизмаларда акс эттирилади. (29 расмда бундай чизманинг 4 қаторли иҳота дарахтлари полосалари учун мисоли келтирилган).

Смета-молия ҳисоб-китоблари қуйидаги ҳужжатларни ўз ичига олади:
айрим иш турлари бўйича сметалар; кўчатлар баҳоси ва транспорт харажатлари калькуляцияси; локал сметалар; йиғма смета ҳисоби.

Ҳужжатларга қисқача тушунтириш хати илова қилинади, унда қуйидагилар кўрсатилади:

ишларни бажариш райони ва таъриф пояси; ҳисоблашларда фойдаланилган баҳолар ва меъёрларнинг қайси йилга мансублиги;

режавий жамғармаларнинг микдорлари;

лойиҳавий ечимларни амалга ошириш топширилган ташкилотлар номлари;

ишларни бажарувчилар учун белгиланган устама харажатлар микдори ва уларни асослаш;

иҳота ўрмон полосаларини яратишнинг смета қийматини аниқлаш тартиби.

Ишчи лойиҳага лойиҳа-смета ҳужжатларини, агроўрмон мелиорацияси объектларининг жойлашиши планини ва ш.ў. тасдиқлаш тўғрисидаги баённома (буйруқ) ҳам илова қилинади. Архив нусхаси таркибига қўшимча тарзда дала изланишлари журналлари ва чизмалари киритилади. Агроўрмонмелиорацияси тадбирлари самарадорлиги капитал харажатларнинг қопланиш муддати, ҳимояланган майдонлардан олинадиган қўшимча соф даромад билан тавсифланади.

Ўрмон полосаларининг улар экилгандан кейин биринчи йиллардаги ҳимоя таъсири кам бўлишини ҳисобга олиб, харажатларнинг реал қопланиш муддати N, тахминан қуйидаги Г.И.Горохов тавсия этган ифода бўйича аниқланиши мумкин, йил:

d

Фор.

$$N = Q\sqrt{10\left(1+\frac{4K}{d}\right)\cdot\left(1+\frac{2g}{d}\right)}$$

бунда К - ўрмон полосаларини яратиш учун харажатлар; Q - минтақавий коэффициент (хўжалик жойлашган минтақанинг дарахтлар ўсиш шароитларига, дарахтлар ўсиш тезлигига боғлиқ ҳолда 0,07 дан 2 гача ўзгаради);

-

давоми

D-ҳимояланган майдонлардан олинадиган қўшимча маҳсулотдан келадиган қўшимча соф даромад; ўрмон полосалари билан банд майдонлардан олинмайдиган (йўқотиладиган) соф даромад, айланиш полосаларида ҳосилдорликнинг пасайиши ва ш.ў. ҳисобига қўшимча харажатлар.

Мавзуни мустақил ўрганиш учун тавсия қилинаётган адабиётлар

Асосий:

1. Авезбаев С , Волков С.Н. Ер тузишни лойиҳалаш. - Т.: «Янги аср авлоди», 2004. – 786 б.

2. Avezbaev S., Volkov S.N. Yer tuzishni loyihalash. - T.: “Faylasuflar milliy jamiyati”, 2007. – 470 b.

3. S.Avezbaev, T.Karabayeva. Yer tuzish. - T.:TDAU, 2005. – 305 b.

4. Землеустроительное проектирование. Под.ред. проф. С.Н.Волкова. - М.: «Колос», 1997. – 608 б.

Қўшимча:

1.Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси ва қишлоқ хўжалигига оид қонунлар ва қонун ости ҳужжатлари.

2. www. Ziyo. net

3. http:www. guz. Ru

- БЛИЦ СУРОВЛАРИ
- Резаворзорлар майдонларини ташкил этишда қандай масалалар ечилади?
- Резаворзорларда қаторларни, кварталларни, ўрмон полосаларини ва йўлларни жойлаштиришга қандай талаблар қўйилади?
- Резаворалмашишлар ва қулупнайли алмашлаб экишлар қандай мақсадда жорий этилади?
- Дарахтзорлар ҳудудларини ташкил этишни асослашда қандай техник ва иқтисодий кўрсаткичлардан фойдаланилади?
- Лойиҳанинг энг самарали ечими қандай кўрсаткичлар бўйича танланади? Улар қандай ҳисобланади

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

YRB
YER RESURSLARINI BOSHQARISH FAKULTETI

Khafizova Zulfiya Kholmuratovna

Yerdan foydalanish kafedrasi katta oqituvchisi

☎ + 998 71 237 1993

✉ z.khafizova@tiiame.uz

@zulfiyaxafizova